

והנקראת "מנחת נסכים", ויין, הנקרא "נסך". שיעור הסלת, השמן והיין, מפורשים בתורה [במדבר טו, ד-י], ומנחה זו מוקטרת ונשרפת כולה על גבי המזבח.

המשנה מבארת האם מעכבים המנחה והיין זה את זה, ובסוגיית הגמרא נידון מה קודם להקרבה – מנחת נסכים או היין.

הסלת והשמן, הבאים ל"מנחת נסכים", אין מעכבין בהעדרם את היין, אלא מביאין יין לנסכים בלא סלת ושמן.

ולא היין מעכבן, שבהעדר יין מביאים סלת ושמן לבדם, ואפשר להביא את היין אף במועד אחר⁽¹⁾.

כל המתנות הניתנות מן הדם, בין בזריקה בין בנתינה באצבע על קרנות המזבח, שניתנות על המזבח החיצון אין מעכבות בדיעבד זו את זו, ואפילו אם נתן מהן מתנה אחת מכפרת הנתינה הזאת.

מצוות עשה, דכתיב בפרשת שמע ישראל "וכתבתם על מזוזות ביתך", וכן כתיב בפרשת והיה אם שמוע "וכתבתם על מזוזות ביתך", הרי כאן שתי מצוות עשה.

ואמר ריש לקיש: כל המניח תפילין מאריך ימים, שנאמר בישעיה "ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחייני", והיינו שאותם שנושאים עליהם שם ה' בתפילין – יחיו!

מתניתין:

קרבנות עולה של בהמה או קרבנות שלמים [בין שהם של יחיד בין של צבור], וחטאת ואשם של מצורע – טעונים מנחת נסכים. אבל שאר חטאות ואשמות, וכן בכור ומעשר ופסח, וכל קרבנות העופות – אינם טעונים מנחת נסכים.

הנסכים הם: מנחת סולת הבלולה בשמן,

פסוק, אולם במנחת נסכים אין לזה פסוק, ובגמרא לעיל [כו א] נראה שצריך פסוק נפרד לשמן שמיעוטו מעכב את רובו, פסוק אחד במנחת נסכים ואחד במנחת נדבה, ואם כן, בזה שאין פסוק מהיכן לומדים ששמן וסולת מעכבים זה את זה.

ותירצו התוספות, שלאחר שאנו לומדים שבמנחת נסכים מיעוטו מעכב את רובו כמו במנחת נדבה, אם כן, עכשיו לכל הדינים שוה מנחת נסכים למנחת נדבה ולכך הסולת מעכבת השמן אף במנחת נדבה.

והגרי"ז תירץ את קושיית התוספות, שכל מה שצריך לימוד מיוחד על מנחת נסכים בנפרד הוא רק לגבי זה שמיעוט השמן מעכב את רובו, שכזה כיון שמנחת נדבה היא לוג אחד ומנחת

ובכהן אחד אין קוראין לו ואיך יעבור על העשה? ותירץ, שאם קראו לו עובר בעשה. אבל הט"ז [קכח ג] והפרי חדש וחידושי הגהות בטור כתבו שמה שכתב הטור שדוקא קראו לו ולא עלה עובר נאמר רק בשני כהנים שיש כהן אחר שיברך אבל בכהן אחד שאם לא יעלה אין כהן אחר שיברך עובר בעשה אם לא מברך אפילו אם לא קוראים לו.

1. התוספות הקשו, שמשמע מדברי המשנה שרק היין אין מעכב הסולת והשמן, אולם הסולת והשמן בעצמם מעכבים זה את זה, דהיינו שאינו יכול להביא סולת בלי שמן, ולכאורה מה המקור לדין זה שסולת ושמן מעכבין זה את זה, שהרי על כל מנחת נדבה יש

גמרא:

תנו רבנן: כפל הכתוב בקרבנות חג הסוכות בכל יום — **"ומנחתם ונסכיהם"**, ומכאן הרינו למדים, כי סדר הבאת נסכים הוא: **הבא מנחה**, שהיא הסלת הבלולה בשמן של הנסכים, שנקראת "מנחת נסכים", ואחר כך **הבא** את יין הנסכים. זוהי דעת רבנן.

רבי אומר: אין זה הסדר, שהרי הכתוב אומר בפרשת אמור "להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים", ואנו דורשים: **הבא זבח, ואחר כך**, מיד אחר הקרבן עצמו, **הבא נסכים**. דהיינו, שהיין הסמוך ל"זבח" הוא קודם למנחת הנסכים.

ומקשינן: **ורבי נמי**, כיצד יסבור שהיין קודם, **הכתיב "ומנחתם ונסכיהם"**, ולכאורה בא פסוק זה ללמד שהסדר הוא כדעת רבנן, שהמנחה קודמת?

ומשנינן: **ההוא** פסוק זה אינו מיותר, אלא **מיבעי** לדרשה אחרת, ללימוד ההלכה ש"**מנחתם ונסכיהם בלילה**", דהיינו, שהנסכים ניתנים להפרדה מן הזבח ולהקריבם בפני עצמן בלילה, שאינו זמן הקרבה בזבח.⁽²⁾ וכמו כן נדרוש מ"**מנחתם ונסכיהם**" שניתן להביאם בפני עצמן, **אפילו למחר** [כל זמן שלא נתקדשו בכלי, כי אם נתקדשו הם נפסלין בלינה].

ופרכינן: **ורבנן נמי**, **הכתיב** הרי כתוב כפי שדרש רבי, ש"הנסכים", שהם היין, קרובים לזבח, ובאים מיד אחריו, כלשון הכתוב **"זבח ונסכים"**, ואם כן, הם קודמים למנחה?

ומשנינן: **ההוא** פסוק זה של "זבח ונסכים" **מיבעי** ליה לדעת רבנן לכדרשתו של זעירי. **דאמר זעירי: אין נסכים מתקדשים** להקבע עם זבח זה [אף על פי שהפריש הנסכים לשם זבח זה], שלא יוכל לשנותם ולהקריבם עם זבח אחר **אלא בשחיטת הזבח**, שהיא מקדשתם להיות חלק מן הזבח.

ולכך אין רבנן דורשים כרבי, משום שהפסוק נצרך לדרשה האחרת.

ומעתה מקשה הגמרא לדעת שניהם, שאין הפסוקים שזכרו לעיל מיותרים, ומקשינן: **ורבי נמי**, כיצד למד מ"זבח ונסכים" את סדר המנחה אחר הנסכים? הרי **מיבעי** ליה לדרוש "זבח ונסכים" **לכדזעירי**?

ולדעת **רבנן נמי** קשה, איך דרשו הקדמת המנחה לנסכים מ"**מנחתם ונסכיהם**"? הרי **מיבעי** להו לפסוק לדרוש: **מנחתם ונסכיהם בלילה, ומנחתם ונסכיהם אפילו למחר?**

ומסקינן: **אלא**, היינו טעמייהו **דרבנן** הסוברים שמנחת נסכים קודמת לנסכים, משום **דכתיב** בפרשת אמור "להקריב אשה לה' — **עולה ומנחה**". מלמד הכתוב ש"מנחה", שהיא הסולת ושמן של הנסכים,

2. מנחת נסכים הבאה עם הזבח זמן הקרבתה הוא ביום דוקא. וכאן מדובר כגון שהביא זבח בלא נסכים, ואחר כך הביא נסכים בפני עצמם, שאז יכול להביאם בלילה. רש"י.

נסכים היא שלושה לוגין צריך מקור לומר שמנחת נסכים גם מיעוט מעכב הרוב, אולם לגבי הדין של סולת ושמן בזה מסברא כמו שמנחת נדבה הוא מעכב אף במנחת נסכים הוא מעכב.

היא זאת הסמוכה ל"עולה", שהיא הזבח, והיא קודמת ליינ!

ומקשינן: ורבי נמי, כיצד יסבור שהיין קודם למנחה הכתיב "עולה ומנחה"?

ומסקינן: אלא, לא נחלקו רבי ורבנן בכל האופנים. ובבאים הנסכים עם הזבח — דבולי עלמא לא פליגי! דבין לרבי ובין לרבנן, הסדר הוא דמנחה של הסולת והשמן קודמת ואחר כך נסכים דיין. דהרי כתיב "עולה ומנחה" ודורשים שתהא המנחה סמוכה לזבח.

כי פליגי רבי ורבנן לענין סדרן של מנחה ונסכים, בבאין בפני עצמן בלא זבח, [דכפי שנתבאר לעיל בגמרא ניתן להביא הנסכים בלילה או למחר ללא הזבח] ובאופן זה נחלקו:

רבנן סברי, מדמצינו בנסכים דבאין עם הזבח, שסדר הבאתן הוא מנחה ואחר כך

נסכים, וכמו שדורשים מן הפסוק ד"עולה ומנחה", כן הוא הדין בבאין הנסכים בפני עצמן, נמי, שאף כאן זהו סדרן — מנחה, ואחר כך נסכים.

ורבי סובר שיש לחלק: התם, בפסוק ד"עולה ומנחה" בבאין עם הזבח הוא דאיירי הפסוק לומר שהמנחה קודמת. וטעם הדבר: כיון דאתחיל בזבח באכילה, שאכילת מזבח בדם או באימורים נקראת "אכילה", לפיכך גמר לה לכולא מילתא דאכילה, ויביא מנחת הנסכים מיד לפי שאף היא נחשבת אכילה, בעוד שהיין נחשב "שתייה".

אבל, כשבאים בפני עצמן ואין סברת "אתחיל באכילה" אז, אדרבה, נסכים עדיפי לענין הקדמה, הואיל דמיתאמרא שירה של לויים, בקרבן הטעון שירה, עלייהו דנסכים דוקא, ד"אין אומרים שירה אלא על היין" ומכאן אתה למד חשיבותו ולפיכך הוא קודם למנחה בבאין בפני עצמן.⁽³⁾ ⁽⁴⁾

הדין שיהיה שירה, ואם כן, כל דברי הגמרא זה רק כשמקריב הנסכים לחוד, שאז אין אכילה, אולם בסוגייתנו, שמקריב המנחה יחד עם נסכים, בזה הדין שיהיה שירה, שהרי יש כאן אכילה ושתייה. ומיושבת היטב קושית התוספות, כי היות ויש כאן אכילה עם שתייה, יש בזה שיר.

ולכך סבר רבי שהוא קודם למנחה. אולם הקשה המנחת חינוך, כיון שלדעת רבי הרי היין קודם, אם כן, הוא שתייה קודם לאכילה, ובוזה לא שייך שירה, שרק אם יש קודם אכילה ואחר כך שתייה יש שירה, ושוב חוזרת קושית תוספות שזה תלוי בספק הגמרא במסכת ערכין.

4. הרמב"ם [הלכות תמידין ומוספין] הביא

3. התוספות הקשו, איך הגמרא אומרת שכיון שאומרים שירה על הנסכים לכן יש בהם דין קדימה, הרי במסכת ערכין מבואר שזה ספק אם אומרים שירה על יין הבא בפני עצמו, וכאן הרי מדובר ביין הבא בפני עצמו ואיך כתוב שיש בזה שירה? ותירצו התוספות, כיון כשהיו באים עם הזבח היה בהם שירה, הרי הם עדיפים וקודמים.

והמנחת חינוך כתב ליישב דברי התוספות, על פי מה שרוצה לחדש שכל הספק של הגמרא שם הוא משום שצריך שתהיה אכילה ושתייה, דהיינו הקטרה ונסכים, ורק על זה יש שירה, ולכך מסתפקת הגמרא שבבאים בפני עצמם לא יאמרו שירה. אולם במקום שיש אכילה של הקרבן אף לאחר עשרה ימים, בזה ודאי שיהיה

מתנתין:

הפרים והאילים והכבשים [והשעירים] הנאמרים בקרבן של יום מסויים, אינן מעכבין זה את זה, שהעדר אחד המינים אינו מעכב את השאר. וכן באם אין להם את המנין הדרוש מכל מין יביאו כפי מה שבידם. וכן אין הפרים האיל והכבשים הבאים כקרבנות מוסף בחג השבועות מעכבים את האלים הפר והכבשים הבאים עם שתי הלחם. (5) (6)

אמר רבי שמעון: אם היו להם פרים מרובים כפי מצות קרבן היום, ולא היו להם נסכים כלל, אל תאמר יביא עתה הפרים כלם בלי נסכים וישלים הנסכים לאחר מכן. אלא, יביא פר אחד ונסכין, וימעט ממספר הפרים של מצות קרבן היום [שכאמור אין מספר הקרבנות מעכב] ולא יקריבו כולם בלא נסכים. על אף שאם יקריבום עתה בלא נסכים ניתן להשלים את נסכיהם לאחר הזמן, מכל מקום בקרבן ציבור לכתחילה להביא נסכים ביחד עם הזבח, כיון שאם

שנינו במשנתנו: המתנות שעל מזבח החיצון אין מעכבות זו את זו.

תנו רבנן: מנין לכל הדמים הניתנין על מזבח החיצון, שנתנן במתנה אחת — שכיפר, גם כאשר מצוותן היא בנתינת כמה מתנות? שנאמר בפרשת ראה "ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך" ולשון "ישפך" מורה אף שפיקה אחת. [מזה שלא כתוב: על המזבח "סביב", שמשמע כמה מתנות].

בפרשת פנחס נאמרו סדרי קרבנות מוספין של ראש חודש "פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים" וכן הוא גם קרבן חג השבועות הנקרא "עצרת".

מלבד העולות הבאות כקרבנות מוסף בחג השבועות, ישנם גם עולות הבאות עם שתי הלחם שנאמרו בפרשת אמור, והם "שבעה כבשים ופר בן בקר אחד ואילם שנים".

בחג הסוכות משתנה הרכב הקרבן מיום ליום במספר הפרים, אולם בכל יום קרבים למוסף "אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר".

הדין שמנחה הבאה עם הזבח קודמת לנסכים, אולם מה הדין במנחה הבאה בפני עצמו לא הוזכר ברמב"ם בפרוש אם הלכה כרבנן שמנחה קודמת או שהלכה כרבי שנסכים כיון שאומרים עליהם שירה הרי הם קודמים.

5. ולפי הרמב"ם המשנה מדברת רק באופן זה.

6. בפשטות דין המשנה שאין הפרים והאילים והכבשים מעכבים זה את זה, הוא בדין מוספים של שבת ומועד, שאף שיש דין להביא מספר מסוים של כל אחד מהם אם אין לו הכל הרי

הוא יכול להקריב אף חלק מהם, ובגמרא מבואר שבאילים זה חידוש בעצרת שיש שני אילים שהם חיוב מצד החג, ויש עוד איל של מוסף שבוזה נתחדש שאינם מעכבים זה את זה.

והרמב"ם בפירושו המשניות ובהלכותיו נראה שמפרש המשנה באופן אחר, שכל הדין של המשנה הוא רק בעצרת, שהדין הוא שצריך שני פרים למוסף ופר לחובת היום, וכן שבעת כבשים למוסף ושבעה כבשים לחובת היום, שבוזה הוא חידוש המשנה שאין הפר של חובת היום מעכב השני פרים של מוספין, וכן אין השבעת כבשים של חובת היום מעכבים השבעת

מביאם למחר מבטל מצות שירה.⁽⁷⁾

גמרא:

והוינן בה: **הני פרים וכבשים**, שעליהם נאמר במשנה שאינן מעכבין זה את זה, **דהיבא**, של איזה יום מועד הם?

אילימא דחג הסוכות, הרי "**כמשפט**", "**כמשפטם**" **כתיב בהו**, ולשון זה מלמד על דבר המעכב, ואם כן, בקרבנות הסוכות אכן אין להקריב אם לא מצאו כדי כל הקרבן, ואין לפרש את משנתנו בקרבנות אלו⁽⁸⁾.

אלא, משנתנו מדברת בקרבנות מוסף **דראש חודש**, וכן בקרבנות **עצרת** האמורים בפרשת פנחס **דחומש הפקודים** [חומש במדבר].

ומקשינן: אם אכן המשנה מדברת במוסף ר"ח ומוסף עצרת שנאמרו בפרשת פנחס

-<מה א&" **פלאילים**" הכתובים במשנתנו, דמשמע שנים, **דהיבא?** היכן ישנם שני אילים?

אי דהנהו ראש חודש ועצרת, הרי **חד איל הוא**, שאין קרב בכל אחד מהם אלא איל אחד, ומהו "האילים אין מעכבין"?

ואם כוונת המשנה לקרבנות **דעצרת דתורת כהנים**, שאף בחומש ויקרא, בפרשת אמור, ישנה פרשת של קרבנות עצרת שהם מערכת נפרדת של קרבנות הבאים עם שתי הלחם וכמבואר להלן [מה ב], ושם אכן מוזכרים שני אילים, אף זאת אי אפשר לומר, שהרי **הויה כתיב בהו** שנאמר שם "יהיו עולה" ולשון "הויה" מורה עיכוב, ואם כן בהעדר חלק מן הקרבן לא ניתן להקריב את השאר?

ומשינין: **לעולם**, מה שנאמר "אילים" בלשון רבים מוסב על קרבנות **דעצרת**, האמורים בפרשת אמור **דתורת כהנים**. ואף שקרבנות

כבשים של המוספין, וכן באילים אין איל של מוסף מעכב שני אילים של חובת היום, וזה כל דין המשנה שהפרים והאילים והכבשים אין מעכבין זה את זה.

והקרן אורה הוסיף שלדעת הרמב"ם שני אילים של חובת היום אינם מעכבים זה את זה, וכן שבעת הכבשים של חובת היום [דהיינו האמורים בתורת כהנים] אינם מעכבים זה את זה, ואף שמשמע מהסוגיא דאינו כן, אולם דעת הרמב"ם שכל דין המשנה הוא רק לגבי זה שקרבנות של חובת היום [דהיינו תורת כהנים] אינם מעכבים קרבנות של מוספין [דהיינו חומש הפקודים].

7. כי אין אמרים שירה אלא על היין [תוס' ר"ח ל ב] ומשום כן סובר רבי שמעון שעדיף להביא

פר ונסכיו, מלהביא פרים הרבה בלא נסכים.

8. **האחרונים** הקשו מדברי הגמרא על הרמב"ם שפסק שמוספין של מועדים אינם מעכבין זה את זה ואם לו אלא אחד הרי הוא מביא אחד, ומשמע מדבריו שאף מוספין של חג הסוכות אינם מעכבין זה את זה. והרי מבואר כאן שבחג, שכתוב כמשפטם, הרי המוספין מעכבין זה את זה.

והחזון איש כתב, שלדעת הרמב"ם מה שאומרת הגמרא משפטם כתיב בהו אין הכונה שמשמע זה הרי הם מעכבין זה את זה, אלא כונת הגמרא שאי אפשר לומר שהמשנה דברה רק במוספי החג, שהרי במוספי החג כתוב כמשפטם ומשמע מזה שהם יותר חמורים בדינם שיעכבו, ואם כן איך אפשר לפרש שכונת